

Sofie Møllegaard Randby

Å forvente tillit som tegnspråktolk

Bacheloroppgave i norsk tegnspråk og tolking

Veileder: Lindsay Nicole Ferrara

Juni 2024

Sofie Møllegaard Randby

Å forvente tillit som tegnspråktolk

Bacheloroppgave i norsk tegnspråk og tolking
Veileder: Lindsay Nicole Ferrara
Juni 2024

Norges teknisk-naturvitenskapelige universitet
Det humanistiske fakultet
Institutt for språk og litteratur

Sammendrag

Tillit er ofte noe tolker forventer seg av døve i tolkesituasjoner, også beskrevet som en nødvendighet for vellykkede interaksjoner. Det er et stort hull i litteraturen om tillit i tolkesituasjoner som inkluderer døve personer sitt perspektiv. I nyere tid har det blitt skrevet flere artikler som utfordrer tolkeyrkets forventning av tillit. Tekstene sikter til at det å være tolk ikke er grunnlag nok til å fortjene tillit, og at døve isteden har flere metoder for å evaluere til hvilken grad tillit er berettiget. Det at døve blir representert av tolker i alle livets ulike og sårbare situasjoner tilsvarer dessuten en stor risiko, og kan ha store konsekvenser for deres liv. En forventning av tillit er dermed i uoverensstemmelse med naturen av tolkede interaksjoner. For å konkludere tydeliggjør dette nødvendigheten av en holdningsendring rundt tillit i tolkeprofesjonen.

Abstract

Trust is something interpreters often expect from deaf people in interpreted situations, also described as essential for successful interpreting. There is a literature gap regarding trust in interpreted situations that include the perspective of deaf people. In recent years, several articles have been written which challenge the expectation of trust in the profession of interpreting. These articles claim that being an interpreter is not sufficient for being deserving of trust, and that deaf people have multiple methods of evaluating whether trust is warranted. The fact that deaf people are represented by interpreters in all of life's different and vulnerable situations is also a big risk and can have grave consequences. An expectation of trust is therefore incommensurable with the nature of interpreted interactions. In conclusion, the interpreter profession is in need of a new approach to trust.

Innholdsfortegnelse

Sammendrag	s. 1
Abstract	s. 1
Innledning	s. 3
Tegnspråktolking	s. 4
Tolkeprofesjonen	s. 5
Tillit	s. 6
Makt	s. 6
Tillit i tolkesituasjoner	s. 7
Utfordring av tillit	s. 8
Begrepet tillit	s. 8
Tillit til tolking	s. 9
Forventning av tillit	s. 10
Representasjon	s. 11
Representasjon i tolkesituasjoner	s. 11
Tolker sitt perspektiv	s. 12
Tillit til representasjon	s. 13
Utfordringer i representasjon av faglig kompetanse	s. 14
Representasjon av profesjonalitet	s. 15
Representasjon og språkbruk	s. 16
Representasjonens risiko	s. 17
Konklusjon	s. 18
Referanseliste	s. 20

Innledning

I tolkeyrket samarbeider man med flere parter, ofte omtalt primærdeltakere, som for tegnspråktolker sin del både kan være hørende og døve. I dette samarbeidet har tolken mye makt, noe som betyr at primærdeltakerne må ha tillit til at tolkingen er tro og sann til deres egne ytringer. De døve primærdeltakerne må ofte forholde seg til tolker hele livet, fra vugge til grav, noe som gjør at store deler av deres liv er avhengig av tolkingens kvalitet. Det er dermed ikke vanskelig å forstå at konseptet av tillit i tolkesituasjoner kan være noe utfordrende. Litteraturgjennomgangen tar utgangspunkt i at tillit ofte blir sett på som en grunnleggende betingelse for vellykkede tolkede interaksjoner, og at tillit er et konsept i hovedsak skrevet om av tolker (Napier, 2011; Hetherington, 2011; Napier et al., 2017). Til tross for at det finnes mye litteratur om tolkefaget, mangler det et mer variert perspektiv på flere områder, nettopp fordi forfatterne forholdsvis bare er tolker. Litteraturgjennomgangen vil belyse hvordan begrepet tillit i tolkesituasjoner er meget omstridt og omdiskutert. Med utgangspunkt i flere tekster skrevet av døve om tillit og deres opplevelser og erfaringer, vil det komme frem at tillit er mye mer komplisert enn litteraturen tolker har skrevet skal ha det til å være.

Først vil litteraturgjennomgangen ta for seg hva en tegnspråktolk er og gjør, for så å ta et bredere perspektiv på profesjonens historie og utvikling. Videre vil det bli diskutert hvordan tolker både besitter potensiale for makt og innflytelse i interaksjonene de tolker. Deretter vil det bli presisert at begrepet tillit er svært komplekst, og at man kan ha flere ulike forståelser av hva tillit innebærer. Dette vil legge grunnlaget for å utfordre noen av tankene som har blitt utarbeidet gjennom tolkeprofesjonens fremvekst, herunder både tillit som konsept og forventningen om tillit. Utfordringen kommer fra flere døve akademikere og forskere som frem til nå ikke har fått anledning til å ta del i diskusjoner på fagområdet. Dilemmaet rundt døves opplevelse av å hele livet bli representert av tolker i møte med andre som ikke kan tegnspråk vil tydeliggjøre risikoen av uforpliktet tillit. Det blir tatt opp flere eksempler som gir et innblikk i sårbarheten av å bli representert av tolker og kjent gjennom en tredjepart. Dette vil ytterligere underbygge litteraturgjennomgangens formål om å vise at tillit er alt for komplisert til at den kan forventes fra døve, og for så vidt andre primærdeltakere, uten videre.

Med bakgrunn i formålet med litteraturgjennomgangen vil døves erfaringer og opplevelser vektlegges mer. Årsaken til dette er fordi det nettopp er døve personer sitt perspektiv som mangler fra store deler av litteraturen om tillit. Det er likevel viktig å presisere at tegnspråktolker tolker for begge parter. De som ikke kan tegnspråk er like avhengig av tegnspråktolken som det døve personer er. Mange av eksemplene og hovedpunktene i oppgaven har likevel ofte større fokus på den døve parten i tolkede interaksjoner, både når det gjelder tolkens innflytelse og opplevelser av tolking. Ulikheten i vektlegging og fokusområde må imidlertid ikke mistolkes som at tegnspråktolker bare er til stede for den døve parten, ettersom dette er en meget vanlig misoppfatning. Litteraturgjennomgangen vil anvende begreper som tolkeprofesjonen og tolkesituasjoner, isteden for tegnspråktolkprofesjonen og tegnspråktolkede situasjoner. Dette gjøres for å lette lesingen, men det presiseres at begrepene alltid vil sikte til tegnspråktolking.

Litteraturen som blir anvendt er skrevet med forskjellige land som utgangspunkt, noe som også betyr at det er variasjon i hvilke systemer for tolking som ligger til grunn for de forskjellige perspektivene og funnene. Til tross for dette er den overordnede tematikken om tillit såpass universell at det ikke vil skape store utfordringer å bruke diverse tekster med ulike opprinnelsesland. Det som kan være viktig å bemerke seg er imidlertid at det finnes variasjoner i hvordan man bestiller, anskaffer, og betaler for tolketjenester, i tillegg til at tolkene i arbeid kan ha ulikt nivå av utdanning og krav til profesjonsutøvelse. Noe av døves skildringer og perspektiver på tillit blir dessuten også presentert i tekster som er skrevet av tolker. Disse tekstene er tatt med fordi de har gitt døve personer rom og mulighet for å uttrykke seg selvstendig om temaet, og kan dermed anses som litteratur som, om ikke annet, omtaler døves perspektiv. Litteraturgjennomgangen vil lede mot behovet for en holdningsendring rundt tillit i tolkeprofesjonen. Denne må ta høyde for døves erfaringer og ikke bare være basert i tolkers forskning på eget fagfelt.

Tegnspråktolking

Tegnspråktolking går ut på å tolke ytringer fra norsk til norsk tegnspråk og omvendt for primærdeltakere, altså de som deltar i interaksjonen. Som forklart av Haualand, Nilsson og Raanes (2018) skiller imidlertid tegnspråktolking seg fra tolking mellom talespråk gjennom at det skjer på forskjellige modaliteter. Talespråk er et auditivt språk, mens tegnspråk på sin side er et gestuelt-visuelt språk (Haualand et al., 2018). Dermed er det mulig å benytte seg av

simultantolking, ettersom modalitetene ikke forstyrrer hverandre. Simultantolking vil si at en tolker en talt ytring til tegn samtidig som ytringen skjer, eller tolke en tegnet ytring til tale samtidig som ytringen pågår (Haualand et al., 2018). En annen måte tegnspråktolking skiller seg fra tolking mellom talte språk er at døve må forholde seg til tolk store deler av livet (Haualand et al., 2018). Der en minoritetsspåklig talende person kan lære seg majoritetsspråket over tid, kan døve verken lære seg å høre eller prate norsk. Derfor vil en tegnspråktolk jobbe i mer varierte situasjoner enn en talespråktolk som stort sett tolker i offentlig sektor.

Tolkeprofesjonen

I Norge blir tegnspråktolking utført av offentlig godkjente tegnspråktolker som har gjennomført en treårig bachelorgrad, men sånn har det ikke alltid vært. I utgangspunktet var tolking for døve noe familie og venner gjorde frivillig, ofte omtalt som 'hørende hjelper' (Haualand, 2018; Kurz & Hill, 2018). På dette tidspunktet hadde ikke døve rettigheter som sørget for at behovet for tolking ble dekt (Haualand et al., 2018). Uten habilitet, retningslinjer, profesjonalitet eller kompetanse, ble kvaliteten på tolkingen svært upålitelig. Det ble etter hvert, med Norges Døveforbund i spissen, kjempet frem en type godkjennelse for hvem som kunne påta seg jobben å tolke (Haualand, 2018, s. 245). Herfra startet utviklingen av tegnspråktolking som en egen profesjon. Som Napier et al. (2018) skriver ble det på denne tiden et stort poeng «å [kunne] gi døve individer uavhengighet ved å begrense innflytelsen til tolker i en kommunikasjonssituasjon» (s. 78, egen oversettelse). I nyere tid har man forstått at tolkens tilstedeværelse har en unektelig påvirkning på situasjonen, og at «valgene rundt mening og tolking [blir] filtrert gjennom den subjektive linsen av tolkens egne kulturelle, språklige og personlige erfaringer» (Napier et al., 2018, s. 78, egen oversettelse).

Etter hvert som utdanningen til tegnspråktolker har blitt mer institusjonalisert, har det også skjedd et skifte i samarbeidet med døvemiljøet. Før tolkeprofesjonen ble etablert utgjorde døve en stor del av tolkenes utvikling (Kurz & Hill, 2018). Tolking ble utført av individer som hadde god kjennskap til både tegnspråk og døvekultur, de som tidligere ble omtalt som 'hørende hjelper'. En konsekvens av skiftet til akademisk utdanning, dog ikke intensjonell, ble at tolker ikke lenger ble eksponert for døvemiljøet eller døve sine perspektiver på tolking (Kurz & Hill, 2018). Dagens tegnspråktolker er som regel ikke tegnspråklige før de starter på utdanningen, og desidert ikke til den grad søsken og familiemedlemmer var i tiden av hørende

hjelpere. Gjennom mangel på språklig kunnskap og sosial kapital oppnådd gjennom døvemiljøet blir for så vidt ikke tolkingen like effektiv som den kunne ha vært heller.

Tillit

Tillit som et konsept, og i behov av en definisjon, er noe forskere i løpet av flere tiår på tvers av flere fagfelt ikke har blitt enige om. Det eneste man faktisk er enig om er at tillit er svært komplekst og innebærer mange ulike aspekter nødvendig for både etablering, bygging, og vedlikeholdelse. Tillit i tolkede situasjoner blir dermed ikke noe lettere, spesielt fordi det er flere parter i interaksjonen. Særskilt passende for tolkeområdet kan man velge å se på tillit som; «et individs eller en gruppes villighet til å være sårbar overfor en annen part basert på fortroligheten i at sistnevnte part er vennlig, pålitelig, kompetent, ærlig og åpen» (Hoy & Tschannen-Moran, 1999, s. 189). Nettopp denne villigheten til å være sårbar, som er nødvendig for tillit, vil dukke opp flere ganger senere i teksten, men i ulike fortoninger og sammenhenger.

Makt

Den potensielle makten tolken besitter i en tolkesituasjon er stor, både gjennom bestemmelser rundt hva man velger å tolke og hvordan. Primærdeltakerne har som oftest også minimale muligheter for å kunne kontrollere tolkingen underveis. Tolken er dessuten alene om å ha tilgang til begge språkene i tolkede situasjoner, som er en egen form for makt i seg selv (Hårstad et al., 2021, s. 48). En profesjonsutøvers skjønnsdomene omhandler vurderingsmakt eller handlingsrom, og vil ha stor betydning for makten som kan utøves (Skaaden, 2018). For tolkeprofesjonen vil dette være valg og løsninger tolken gjør i den spesifikke situasjonen, for eksempel å regulere samtalen gjennom å spørre opp når det er uklarheter eller stoppe samtalen helt. Reguleringen gjøres på bakgrunn av spisskompetansen profesjonsutøveren innehar, i dette tilfellet på tolking, og utøveren skiller dermed mellom gode og dårlige løsninger for situasjonen og velger det mest fordelaktige (Skaaden, 2018). Dersom skjønnsdomenet er for stort kan det skape uklare forventninger hos primærdeltakerne, noe som igjen vil svekke tilliten til tolken (Skaaden, 2018). Et eksempel på dette kan være at primærdeltakerne føler tolken bryter for mye inn, eller regulerer samtalen i for stor grad.

Det er viktig å anerkjenne tolkens potensielle innflytelse, nettopp for å kunne begrense denne innflytelsen, men også for å skape bevissthet om temaet blant tegnspråktolker. Gjennom

litteraturen som er skrevet av tolker om tillit kan man se at det kan være behov for denne bevisstgjørelsen. Dersom man bruker faglitteraturen som basis for en bredere forståelse av tegnspråktolker som profesjonsutøvere, er det kanskje nettopp en mangel på bevissthet rundt tolkens innflytelse og maktpotensiale som gjør at mange har en forventning om tillit fra primærdeltakere. Bevissthet rundt tolkens påvirkning i tolkesituasjonen er også nøyaktig hva som kan lede til å forbedre samarbeid, samt øke forståelse, mellom *alle* deltakerne i situasjonen. Gjennom dette vil det være mulig å forstå kompleksiteten av situasjonen, de ulike perspektivene og behovene til de ulike deltakerne, og sammen oppnå et grunnlag for å bygge tillit.

Tillit i tolkesituasjoner

Primærdeltakerne er gjensidig avhengige av tolkens ytelse, mens tolken trenger tillit fra begge parter for å gjøre jobben sin (Skaaden, 2018). Å gi tolken skjønnsmessig makt over egne ytringer i en interaksjon, kan sees på som et gode man gir. Skaaden (2018) forklarer at tillit i tolkesituasjoner innebærer å akseptere egen sårbarhet ved at dette godet muligens ikke blir ivaretatt på en forsvarlig måte (s. 293), meget lik definisjonen av tillit introdusert innledningsvis. Dersom primærdeltakerne mistenker at tolken tolker noe annet enn det de sa, svekker det umiddelbart tilliten (Skaaden, 2018). En slik svekkelse vil være til tolken personlig, altså personlig tillit, og ikke upersonlig tillit som er knyttet til institusjonalisert kompetanse og lisens (Skaaden, 2018, s. 295). I henhold til formålet med denne litteraturgjennomgangen vil det alltid være snakk om den personlige tilliten til enkelte tolker, basert på egne erfaringer og følelser. Institusjonaliserte kompetanse er relevant for tolkenes faglige grunnlag, men blir overskygget av den personlige erfaringen av enkelte tolkers kompetanse i tolkesituasjoner.

En forventning av tillit vil for tolkeprofesjonen omhandle en antakelse; at andre anser tolken som kompetent i sin jobb, og at de handler innenfor et skjønnsdomene som i stor grad ikke oppfattes som regulerende eller meklende, og at dermed er fortjent tillit. Resultatet av dette blir at primærdeltakere skal, uansett hvor ukjent både situasjon eller tolk er, ha tillit til tolken. For døve primærdeltakere, som forholder seg til tolk i mange av livets faser, vil denne forventningen være relativt mer krevende enn for andre primærdeltakere som ikke forholder seg til tolk like ofte. Dessuten er det ikke bare tolkens kompetanse man må ha tillit til, at tolken kan overbringe, men også deres evne til å representere døve i en rekke sammenhenger. Sistnevnte tillitsaspekt skal utdypes senere i oppgaven.

Utfordring av tillit

[...]Det mest frekvente rådet jeg får er å ha tillit til tolkene og la dem gjøre jobben deres til beste evne. For meg er dette uakseptabelt, fordi det er for mye som står på spill. (Holcomb, 2018, s. 162, egen oversettelse)

Tolkeprofesjonen har i mange år brukt konseptet ‘tillit’ som noe de forventer seg av primærdeltakere, ofte beskrevet som et nødvendig kriterium for en vellykket interaksjon (Napier, 2011; Hetherington, 2011; Napier et al., 2020). Mye forskning på tolking og tolkesituasjoner har også omhandlet tillit eller aspekter av tillit i relasjonene mellom deltakerne. Det finnes imidlertid store hull i forskningen på tolking og tolkesituasjoner som tar høyde for døve individer sine opplevelser og erfaringer med tolkede situasjoner. Den største andelen av litteratur skrevet om, og forskning gjort på, tolking har vært gjort av tolker selv (e.g., Napier et al., 2020; Llewellyn-Jones & Lee, 2013; Hetherington, 2012). Forskning på eget fagområde kan på én side blir styrket gjennom faglig innsikt og forståelse andre ikke nødvendigvis har lik mulighet for å besitte. På den andre siden kan man også overse enkelte aspekter ved forskningen, og ikke utfordre ‘sannheter’ man tar for gitt innenfor eget fagfelt. Det er sårbart at mye av litteraturen består av det førstnevnte ‘innside-perspektivet’, ettersom det mangler et bredere syn som inkluderer flere perspektiver på fagfeltet. I tillegg er det svært problematisk at forskning gjort på et fagfelt ikke inkluderer andre deltakeres perspektiv enn profesjonsutøverens eget. En slik samling av litteratur vil være meget begrenset, og uoverenstemmelig med realiteten av profesjonen. Gjennom diverse forskning og artikler skrevet av døve forfattere kommer det frem et tydelig ønske om å utfordre hvordan mye av litteraturen har en forventning av tillit (e.g., O’Brien et al., 2023; Holcomb, 2018).

Begrepet tillit

På bakgrunn av funnene til Urdal (2015) i sine intervjuer med både tolker og døve kommer det frem en grunn til å utfordre bruk av tillit som et begrep i tolkesituasjoner; tolker og døve mener forskjellige ting når de benytter seg av ordet tillit. Når døve snakker om tillit sikter de ofte til faktorer som gjør dem trygge; kjennskap til tolken og kvaliteter, tilknytning til døvemiljøet, og imøtekommenhet (Urdal, 2015, s. 11). I motsetning til døve bruker tolker derimot ofte tillit og kjemi om hverandre; noe som fungerer og har flyt (Urdal, 2015, s. 11). Uoverensstemmelsen kan komme til uttrykk gjennom at litteratur på fagområdet bruker

forskjellige definisjoner på samme begrep, noe som er viktig å ta til vurdering. Dette kan utgjøre en stor fare gjennom at en muligens diskuterer samme fenomener og aspekter uten å innse det, eller motsatt, at man innehar vidt forskjellige formeninger og forståelser til tross for å bruke samme begrep. Det faktum at tillit allerede i utgangspunktet blir oppfattet ulikt av døve primærdeltakere og tolker, vil bety at et samarbeid mellom partene umulig kan ha tillit som en grunnleggende betingelse, ettersom det ikke vil kunne dekke begge parters behov i interaksjonen. Her vil det isteden være fordelaktig å ha åpen kommunikasjon om hva man ønsker og hvilke behov hver part har, for så å bygge tillit til hverandre.

Tillit til tolking

I artikkelen til O'Brien et al. (2023) blir det foreslått at konseptet tillit med fordel kan byttes ut med enten 'bevist kompetanse' eller 'demonstrerte evner' (s. 26). Forslaget underbygges av at døve selv har utviklet metoder for å evaluere tolken og eventuelt kvalitetssikre tolkingen. Prosessen av å evaluere tolken må finne sted *før* det kan tas stilling til om tillit er berettiget. Dette står i sterk kontrast til måten tolkeprofesjonen forholder seg til tillit. I forekomster der døve evaluerer tolken før noe som helst tolking har funnet sted, består noen metoder av; å vite hvor tolken har fått sin utdannelse fra, hvorvidt de deltar i døvemiljøet, om de har fått anbefalinger fra andre døve eller pålitelige tolker, og fortsatt utvikling og læring (O'Brien et al., 2023, s. 32-34; Holcomb, 2018, s. 162; Urdal, 2015, s. 9). Dersom flere av disse faktorene er på plass vil grunnsteinene for tilliten være lagt allerede før tolkingen har startet. Døve har ikke alltid luksusen av å kunne velge hvilken tolk de skal bli tildelt til et bestemt oppdrag, derimot kan valget om å fortsette samarbeidet med en bestemt tolk være innenfor døves kontroll. Her løfter O'Brien et al. (2023) frem flere kritiske områder tolken må prestere på for at samarbeidet skal fortsette, hvorav tre er helt sentrale; at tolken gjorde så godt de kunne, at de respekterte de separate rollene deres, og at de overholdt taushetsplikten (s. 35). Her kunne døve ta i bruk flere strategier for å evaluere de tre områdene. Disse består blant annet av å ta seg tid til å munnavlese tolken og dermed kvalitetssikre tolkingen til tale, og observere hvorvidt andre har passende reaksjoner på ytringene (O'Brien et al., 2023). Når det kom til selve tolken var det aktuelt å vurdere hvorvidt tolkens tegnspråk er forståelig, at det var minimale reparasjoner og oppklaringer, samt tilstedeværelse av egenskaper som åpenhet og samarbeidsvilje (O'Brien et al., 2023, s. 35-36). Holcomb (2018) omtaler også å munnavlese tolken underveis som en metode for kontroll, men legger til å observere hvor mye støtte tolkene trenger fra hverandre, og å sjekke transkripsjonen i ettertid (s. 162). Med så mange

strategier og måter å evaluere hvorvidt en tolk er fortjent tillit, er det en snodig kontrast til det å forvente tillit.

Å redusere disse velutviklede metodene til en følelse av 'tillit' vil være en urett med tanke på den kognitive, fysiske og emosjonelle jobben, tiden, og kollegiale døve profesjonsutøvere investerer for å gjøre interaksjoner med og gjennom tolk vellykket.
(O'Brien et al., 2023, s. 38, egen oversettelse)

Metodene nevnt over er imidlertid ikke tilstrekkelige for å kontrollere tolkingen i sin helhet samtidig som man fokuserer på eget mål for situasjonen. I tolkesituasjoner har deltakerne hvert sitt mål for samtalen, enten om det er en transaksjon, å bli enige om noe eller løse en oppgave. Med dette målet i tankene, er det ikke alltid mulig å ha overflødig kapasitet til å se om andre gjør jobben sin på en forsvarlig måte. Det vil være mye enklere for alle deltakerne i interaksjonen, inkludert tolken, om en kan fokusere på sine egne arbeidsoppgaver og mål i interaksjonen. For det er nettopp behovet for å kontrollere tolkingen som står helt sentralt her. Å ha tillit gjør behovet for kontroll mindre, nettopp fordi «manglende muligheter for kontroll aktualiserer behovet for tillit» (Urdal, 2015, s. 10).

Forventning av tillit

Det blir tydelig at tillit ikke kan oppstå uten fortrolighet i arbeidet tolkene utfører, og at metodene for å evaluere tolker kan skape et grunnlag som forsikrer døve om at tolkene både er kompetente og profesjonelle nok til å fortjene tillit. Grunnlaget må bygges over tid, og står i sterk kontrast til den automatiske og grenseløse tilliten tolkeprofesjonen ofte forventer seg. Akkurat denne forventningen om ubegrunnet tillit kan tenkes å henge igjen fra tiden der 'hørende hjelpere' tolket for døve, noe også O'Brien et al. (2023) drøfter i sin artikkel (s. 37). Som nevnt tidligere, er det ikke lenge siden tegnspråktolking ble profesjonalisert, noe som betyr at omveltningen av tankesett muligens ikke er helt ferdig enda. Kanskje er det også adskillelsen mellom tolkeutdanningen og døvemiljøet beskrevet tidligere som skaper uoverensstemmelser. Flere aspekter ved tegnspråktolkers profesjonsutøvelse, samt forståelse av egen rolle kan være preget av en eldre og utdatert mentalitet. Tanken om at 'you do your work and I do mine' blir ofte brukt for å overbevise deltakere om hvor naturlig det er å forvente tillit, isteden for å ha fokus på samarbeidet som må skje mellom deltakerne i tolkesituasjonen (Holcomb, 2018, s. 171). Det blir et poeng at tolker, som mangler andre perspektiver, ikke har mulighet til å drive forskning på tillit som munner i resultater og

artikler som er nyanserte nok. Dermed blir behovet for mer forskning på, og litteratur om, tolking skrevet av døve også veldig tydelig. Dette vil styrke forskningen på tolking og profesjonsutøvelse, samtidig som det bidrar til en mer omfattende og balansert forståelse av fagområdet (O'Brien et al., 2023).

Representasjon

Tolkede interaksjoner skiller seg fra andre kommunikasjonssituasjoner gjennom at det ikke er direkte kommunikasjon mellom partene, i tillegg til at det er introdusert en tredjepart i. Slike interaksjoner er mest hyppig i offentlig sektor, der enkeltpersoner i møte med diverse offentlige etater ikke kan samme språk, og det dermed oppstår et behov for tolk. Som tidligere nevnt er det mest talespråktolking som finner sted her, ofte i mer kortvarige perioder. Interaksjonene handler sjeldent om å bli kjent med hverandre, men har derimot et større fokus på en oppgave som skal løses. Dette skiller seg fra tegnspråktolking som kan finne sted i et bredere utvalg situasjoner, herunder både private og profesjonelle sammenhenger der det hovedsakelig dreier seg om å bli kjent eller sosialisere. Døve personer blir i disse sammenhengene både kjent med og kjent for andre gjennom tolk.

Representasjon i tolkesituasjoner

Noe som ikke har hatt nok fokus i forskning gjort på tolking tidligere, og som er særegent gjeldende for tegnspråktolking såvidt nevnt innledningsvis, er hvordan tolker har ansvaret for både tolking mellom språk samt å *representere* døve (Napier et al., 2020, s. 76). Tolkere må altså tolke døves ytringer på en måte som er ekvivalent på talespråk, og dermed realisere muligheten for at andre som ikke kan kommunisere med døve direkte likevel kan lære seg å kjenne. Norsk tegnspråk er et eget språk med egen grammatikk, syntaks, og regler som dermed ikke kan oversettes direkte til norsk talespråk (Halvorsen, 2020). Tolkningen av ytringer på norsk tegnspråk har dermed ingen en fasit, og kan overbringes på flere ulike måter. Personlige og subjektive valg som for eksempel hvordan man velger å presentere seg selv, og oppfatning av egen identitet, blir filtrert gjennom en annen person i tolkesituasjoner. Tolken har dermed stor innflytelse gjennom hvordan ytringen ordlegges og leveres gjennom register og intonasjon, i tillegg til at tolkens egen identitet indirekte er med på å påvirke fremføringen (Young et al., 2019, s. 91).

Som beskrevet tidligere er én hovedforskjell mellom talespråktolking og tegnspråktolking at sistnevnte følger døve gjennom alle livets faser. Dette betyr at døve hele livet, i interaksjoner der tolk er nødvendig på grunn av ulike språk, blir kjent for andre gjennom tolk. Døves identitet blir oppfattet gjennom tolkens fremføring, fordi språklige valg og kommunikasjonsstiler er til dels hvordan vi blir kjent og lar oss kjenne (Napier et al., 2020). Fremføringen av identitet kan tenkes å indikere alt fra sosial kapital, kulturell kapital, kunnskapsnivå, rase, kjønn og kultur hos den døve (Napier et al., 2020, s. 78). Representasjonen vil finne sted på blant annet barneskolen, på jobbintervju, i sosiale sammenkomster og på arbeidsplassen. Døve blir dermed satt i en posisjon der de må ha tillit til at denne overbringelsen er trofast og sann, og at tolken er kompetent nok til å være vellykket på akkurat dette. Spesielt for døve i lederstillinger er det ekstra viktig at tolken har gode talespråklige ferdigheter, nettopp fordi de antar ufullstendige ytringer og svakt språk kan påvirke hvordan de blir oppfattet (Haug et al., 2017).

Tolker sitt perspektiv

Tolker som deltok i et intervju gjennomført av Napier et al. (2020) sier selv at de er oppmerksomme på at de representerer døve, og påpeker at de trenger tillit fra døve for å gjøre akkurat dette (s. 82). Som tolk har man full kontroll over alle valg rundt overbringelsen av en ytrings elementer. Tolkens bestemmelser i forhold til overbringelsen, en videre forståelse av tolkingen, kan male et drastisk annerledes bilde av den døve personen (Napier et al., 2020, s. 83). Det blir også et poeng at tolker har vansker for å gjøre avgjørelser rundt hvordan de skal tolke døve dersom de ikke kjenner personen. Kjennskap til primærdeltakerne kan hjelpe forståelsen av hvordan personen vanligvis uttrykker seg og særegne trekk ved deres kommunikasjonsstil. Her blir det viktig å ha tilknytninger til døvemiljøet, der man kan skape nettverk og relasjoner som kan bidra til å effektivisere både tolking og representasjon (Napier et al., 2020), et faktum vi allerede har sett er ønskelig fra døve (Urdal, 2015). I intervjuene til Napier et al. (2020) med et utvalg tolker, blir det også sagt at primærdeltakerne har tilgang til å se hverandre i interaksjonen og gjøre seg meninger uavhengig av tolken og tolkingen (s. 83). Når det gjelder kommunikasjonsferdigheter og hvordan de presenterer seg selv gjennom ytringene deres, er det derimot tolkens ansvar å overbringe dette. Én tolk mener at noen døve muligens har mer tillit til tolker enn de burde ha i denne forstand (Napier et al., 2020, s. 83), noe som understreker sårbarheten i å bli representert gjennom noen andre. En annen tolk sier at de selv har opplevd å streve med å representere en døv person, og at de ikke fant ordene som representerte *dem* (Napier et al., 2020, s. 86). Ansvaret tolkene føler på i disse

situasjonene er stort, og det blir beskrevet som en skuffelse for dem selv og andre å ikke få det til slik man skulle ha ønsket. Dette hører tett sammen med hvilke evner tolken besitter, og også hvorvidt døve har tillit til tolkens evne. Her kan vi se at O'Brien et al. (2023) sin måte å definere tillit på vil være mer fordelaktig og fornuftig, fordi tolkens evne og kompetanse burde veie tyngre. Nettopp det å tillit til tolkens evne vil være helt sentralt for om tolken blir valgt til visse, ofte mer sensitive, oppdrag der den døve må ta tillit til at tolken er kompetent nok (Urdal, 2015, s. 9). Tolkene i undersøkelsen påpeker at muligheten de får fra døve til å utvikle evner og kompetanse på ulike områder er noe de er veldig takknemlige for, og at uten denne *tilliten* og støtten fra døve til å utvikle seg, hadde de ikke oppnådd nivået av ekspertise som er nødvendig (Napier et al., 2020, s. 87). Vi ser her at tillit gagnar begge parter, og at det dermed er viktig å kunne ha en tillit som både er felles og samsvarer med hverandre for at profesjonen skal kunne utvikle og forbedre seg.

Dilemmaet rundt representasjon vil selvfølgelig gjelde i motsatt retning også, ettersom døve trenger å få representativ informasjon om den hørende parten. Dersom parten er streng, sint eller trist, kommer dette fram i stemmen, noe som må bli representert gjennom ytringens tolking på tegnspråk. Ett forslag, fra en av tolkene i intervjuet, vil for eksempel være å legge til korte beskrivelser, som at noen er misfornøyd eller at virker som de er i et hastverk (Napier et al., 2020). Dette er sentralt både for at samtalen skal flyte og at døve primærdeltakere også skal ha mulighet til å lære å kjenne den hørende parten så autentisk som mulig.

Tillit til representasjon

Tett knyttet til hvordan sårbarhet er nødvendig for tillitt mellom to parter presentert tidligere i oppgaven, er det viktig å belyse nøyaktig hva døve gjør seg sårbare for. I nyere tid har døve fått bedre og flere muligheter for å ta høyere utdanning, noe som resulterer i at det finnes stadig flere døve profesjonsutøvere i en rekke yrker. I følge av denne endringen har det blitt et større behov for tolking på universitet, men også på de diverse arbeidsplassene der døve jobber. Dette betyr at tolker må kunne tolke alt fra helsefag og juss til bilmekanikk og byggfag. Spisskompetanse på de ulike fagområdene er ikke noe som er inkludert i tolkeutdanningen, og gjør at tolkene aldri har samme faglige nivå som de døve profesjonsutøverne. En effekt av dette kan være at tolkens kapasitet blir påvirket av det høye faglige nivået, noe som resulterer i at andre deler av tolkingen som representasjon mister fokus. Variasjoner i tolking fører til at man danner seg forskjellige inntrykk av den døves profesjonalitet og identitet, noe som også vil innebære kunnskapsnivået deres (Feyne, 2018).

Flere tidligere studier har konkludert med at mangelfull tolking resulterer i en dårligere vurdering av personen som blir tolket (eg. Berg-Selingson, 2002; Hale, 2004; Feyne, 2018, 2019). Tolker er ikke alltid verken dyktige nok til å representere døve profesjonsutøvere, eller bevisst nok over hvordan deres tolking direkte påvirker døves profesjonsutøvelse. Mangel på både faglig kunnskap og bevissthet i forhold til representasjon kan gjøre at tolking direkte saboterer for døves karriere og muligheter i arbeidslivet. Med bakgrunn i sårbarheten som er nødvendig for tillit og hvordan dette henger sammen med å bli representert gjennom tolk, kan risikoen bli tydeligere gjennom konkrete eksempler.

Utfordringer i representasjon av faglig kompetanse

I studien til Feyne (2018) finner vi ett eksempel på risikoen døve opplever gjennom å bli representert av tolker. Studien gikk ut på at det ble gjort opptak av flere døve dosenter, som alle hadde høyere utdanning og minst fem års erfaring med å holde foredrag på amerikansk tegnspråk i museer. Disse ble presentert til fire tegnspråktolker, som hadde i oppgave å tolke foredragene til talespråk. Lydopptakene av tolkingen ble gitt til profesjonelle kunstlærere som jobber i museer, som deretter evaluerte foredragsholderne på bakgrunn av tolkingen de hørte. På grunn av manglende video var det ikke mulig å vite hvem som holdt foredraget, og noen ganger kunne samme dosent bli tolket av forskjellige tolker. Dette betyr at det igjen ble mulig å se effekten til selve tolkingen, ettersom kilden til tolkingen var den samme og eneste foranderlige faktor var hvem som tolket. De døve dosentene ble vurdert på en poengskala i forhold til; deres kjennskap til temaet, vokabular, kommunikasjonsstil, kaliber, og hvorvidt de kunne tenke seg å ansette dosenten (Feyne, 2018, s. 124). Dette dannet grunnlaget for å kunne undersøke hvordan døve profesjonsutøvere ble oppfattet av andre gjennom tolker. Studien resulterte i at evaluatorene fikk drastisk forskjellige inntrykk av samme dosent avhengig av hvilken tolking som ble hørt (Feyne, 2018). Denne oppfatningen angikk altså ikke bare om innholdet var faglig riktig, men også dosentens språkbruk og identitet. Språket de ulike tolkene valgte å ta i bruk er i direkte sammenheng med hvordan den døve dosenten ble oppfattet. Flere direkte og spesifikke ytringer fra tolken ble brukt av evaluatorene som begrunnelse for deres oppfatning. Én dosent ble både vurdert til å ha en *overfladisk forståelse* av kunsten/utstillingen, men også et nyansert vokabular som reflekterer en *dyp forståelse* og kunnskap om fagområdet (Feyne, 2018, s. 125). Den eneste forskjellen mellom vurderingen i disse to er tolken, noe som gjorde at personen som evaluerte trodde det var to ulike dosenter med vidt forskjellig kompetanse.

Representasjon av profesjonalitet

I studien til Kluuskeri (2019) finner vi til oppmuntring flere tilfeller av at ikke alle ufullkommenheter blir tilskrevet den døve profesjonsutøveren. Studien gikk ut på, i likhet med den forrige, at deltakere individuelt fikk høre sekvenser av tolking. Kildemateriale var et opptak av en döv foreleser som underviste en klasse. Tolkene som hadde i oppgave å tolke forelesningen hadde jobbet med foreleseren før, og var dermed vant til konteksten. Deretter ble tolkingen delt i tre, hvorpå deltakerne fikk høre ett lydopptak av gangen og svarte på spørsmål før et nytt opptak ble avspilt (Kluuskeri, 2019). Her hadde heller ikke deltakerne tilgang på annet enn lydopptaket på samme måte som hos Feyne (2018). Deltakerne klarte å identifisere opptakets kontekst som en læringssituasjon, dog med noen varierende spesifikasjoner. Ingen klarte derimot ikke å ane seg frem til foreleserens kjønn, dersom dette i det hele tatt burde regnes som et mål for vurderingen. Den døve foreleseren ble av alle deltakerne ansett som en ekspert på eget fagområde, og de anerkjente profesjonaliteten hans i utførelsen av forelesingen. Foreleserens profesjonelle aspekter var desidert overveiende i deltakernes evaluering av forelesningen, noe som ble styrket av både ordbruk og intonasjon. I lydopptaket bemerket deltakerne seg at noen ord fikk ekstra trykk, som om en foreleser ville vektlegge noe til studenter. Dette gjorde at deltakerne både kunne kontekstualisere lydopptaket, i tillegg til at det styrket deres oppfatning av foreleserens profesjonalitet. Totalt fravær av vurderinger på foreleserens ordvalg og vokabular kan tyde på at det var riktig anvendelse av terminologi i tolkingen til tale. Fraværet av kommentarer kan stå til grunn både for vurderingen av foreleserens profesjonalitet og at tolkingen var nøytral og lite kjønnset. Et interessant funn i studien var at alle deltakerne bemerket seg nøling i lydopptaket. Nølingen var ikke forstyrrende, men tenktes derimot å være tolken som lette etter riktig ord i tolkeprosessen. Deltakerne anerkjente både at nøling er en del av naturlig tale og at de ikke forventet at tolkingen var perfekt (Kluuskeri, 2019). Flere sa at tolking måtte være en krevende jobb og at de ikke var forbauset over tilstedeværelsen av noe nøling. Tolkene sa selv at tempoet var høyt, og at det var krevende å tolke en video fordi de ikke fikk samarbeidet med foreleseren som de vanligvis hadde mulighet til. Imidlertid hadde ingen av deltakerne vurdert om nølingen kunne komme fra foreleseren selv, men antok isteden at det var tolken som nølte. Med tanke på at deltakerne før hadde hatt stor bevissthet rundt at tolket tale ikke er det samme som kildeytringen, og at nøling var en naturlig del av å snakke, var det snodig at de tilskrev all nøling til tolken (Kluuskeri, 2019). Når Kluuskeri spurte deltakerne om det kunne være slik at nølingen kom fra foreleseren og at tolken bare overbragte dette, kom det som en åpenbaring. Studien viste funn som var de motsatte av de til Feyne (2018), det som

kunne virke negativt i tolkingen ble tilskrevet *tolken* og forklart gjennom at arbeidsprosessen måtte være krevende. Kluuskeri (2019) konkluderer med at profesjonalitet kan oppfattes gjennom tolk.

Representasjon og språkbruk

Et annet eksempel på tolkens innflytelse, med fokus på språkvalg og utfallet for døves profesjonsutøvelse, finner vi hos Morgan (2008). Teksten utforsker tolking på arbeidsplass over lenger tid fra ASL til engelsk i relasjon til faktorer som; språk og kjønn, språkbruk ('powerfull' og 'powerless'), ritualer, og språkvalg. Elizabeth Morgan benytter seg av egne erfaringer som tolk for en döv mannlig ansatt, 'John', med lederansvar i en stor organisasjon. Hun tolket for han opptil 40 timer i uka mens han overså 20 ansatte, hvorav omtrent 90 prosent var menn og Morgan ofte var den eneste kvinnelige til stede (Morgan, 2008, s. 67). Kulturen på arbeidsplassen verdsatte at de ansatte var individualistiske og dominante, og at de hadde høy yteevne. Organisasjonen hadde en 'militær' hierarkisk struktur, hvorpå instruksene også ble gitt lignende en kommando. Morgans manglende evne til å representere John på en måte som samsvarte med kulturen i organisasjonen var et hinder for hans karriererelaterte suksess. Dette kom til uttrykk gjennom at de som jobbet under John ikke responderte slik en kunne forvente var naturlig når man fikk instruks (kommandoer) eller oppgaver fra en overordnede på jobb. I møter der John deltok med likemenn eller var lavere i hierarkiet merket Morgan at hans oppgaver ikke ble notert av de andre deltakerne, til tross for at de noterte alle andre sine (Morgan, 2008, s. 67). John hadde verken samme status, eller mottok samme respekt, som de andre ansatte i organisasjonen. Dette fordi tolkingen var preget av et språk Morgan (2008) omtaler som 'powerless' og typisk for kvinners kommunikasjonsstil. Eksempler på en slik stil, og språk som er powerless, er blant annet; spørsmål på slutten av setninger som virker til å be om bekreftelse, visse adverb som svekker setningens tyngde, nøling, spørrende intonasjon, og å formulere spørsmål med intensjon om å unngå imperativer (Morgan, 2008, s. 69). Ved å unngå disse elementene vil man oppnå et såkalt 'powerfull' språk, som gjør at taleren fremstår dynamisk, kompetent, overordnet og i kontroll (Morgan, 2008, s. 69). Morgan forklarer at hun selv tok i bruk nøling for å fylle stillheten og holde turen når det ble pauser, samt å bruke adverb som svekket ytringene fordi hun selv trengte tid til å forstå hva John sa. Morgan sier at hun «formulerte John sine kommandoer på måter som gjorde [henne] mer komfortabel i å snakke som en kvinne: indirekte, og med varsomhet til andres behov så de ikke følte seg 'beordret'» (Morgan, 2018, s. 72, egen oversettelse).

Anvendelsen av disse strategiene resulterte i at andres oppfattelse av John og hans ytringer ble mer negative.

Representasjonens risiko

Både hvordan tolker representerer faglig kompetanse og døves kommunikasjonsstil kan føre til hinder for døve profesjonsutøvere sin ønskede ytelse (Feyne, 2018; Morgan, 2008). Vi ser igjen at tillit ikke kan forventes, spesielt når konsekvensen av tolkens innflytelse på døves liv og karriere er såpass prekær. Studien til Feyne (2018) er meget virkelighetsnær, ettersom det er vanlig at profesjonsutøvere blir evaluert av likemenn eller overordnede. Dermed er det også en realitet at døves karriere blir påvirket ut ifra hvorvidt tolker klarer å representere kompetansen døve innehar. I tilfellet av noen evalueringer i studien blir ikke dosenten ansett som egnet til å jobbe på arbeidsplassen sin (Feyne, 2018, s. 126). Det er også viktig å påpeke at gjennom all evalueringen gjort av den døve dosenten, tar aldri evaluatoren høyde for at det kan være tolkingen som er manglende. Alle negative vurderinger av prestasjon under fremlegget tilskrives den døve dosenten og anses som en refleksjon av deres kompetanse, eller mangel derav. Heldigvis er det ikke alltid sånn, og noen har større forståelse for både tolket tale sin natur og prosesseringsjobben (Kluuskeri, 2019). Foreleseren i studien til Kluuskeri (2019) ble oppfattet som profesjonell og en ekspert på sitt fag, til tross for at de som hørte på tok utgangspunkt i en tolket versjon av undervisningen. Deltakerne klarte å skille mellom den døve som profesjonsutøver og tolkingen som et produkt av tolken. Ulempen av denne oppfattelsen ble at alle feil eller mangler ved tolkingen ble tilskrevet tolken. Muligheten for at tolkingen var en refleksjon av foreleserens nøling ble ikke ansett som en mulighet før det ble foreslått. Likevel gir denne studien innsikt i at oppfattelsen av døve profesjonsutøvere ikke alltid er like negativ. Studiene til Feyne (2018) Kluuskeri (2019) er meget sammenlignbare fordi de i utgangspunktet hadde samme formål. Tanken om en forventning av tillit i disse studiene variere i både fornuftighet og risiko avhengig av tolkene.

Ved å gjennomgå flere bevisste endringer i eget språkvalg, kunne Morgan (2008) etter hvert tolke John på en måte som representerte slik han faktisk uttrykte seg, og omsider motta den samme respekten som sine kollegaer. Isteden for å tolke på en måte som er mer tilnærmet tolkens egen kommunikasjonsstil, presiseres viktigheten av å heller ta utgangspunkt i situasjonens faktorer og den døves måte å kommunisere på. I situasjoner der døve profesjonsutøvere blir evaluert i sin jobb kan tolkens representasjon ha stor innflytelse. Dersom tolkingen og representasjonen er til hinder for at den døve kan utføre jobben sin, for

eksempel at de ansatte ikke gjorde som John instruerte, kan prestasjonen reflektere dette. Dårlig prestasjoner på jobb kan i verste fall føre til at den døve ikke blir sett på som en verdifull ressurs på arbeidsplassen, og dermed risikere å miste jobben. Her vil altså tolkens innflytelse direkte kunne sabotere for en döv profesjonsutøver sitt yrkesliv og karrieremuligheter.

Konklusjon

Som tegnspråktolk jobber man med å tolke ytringer mellom norsk og norsk tegnspråk. I motsetning til andre profesjoner er man i konstant arbeid med to eller flere parter. Tegnspråktolkning som profesjon er også relativt ny, og flere aspekter reflekterer denne ferskheten. Primærdeltakerne i en tolkemediert interaksjon er gjensidig avhengige av tolkingen, mens tolken er avhengig av tillit fra begge parter for å kunne yte sitt beste. Dermed er det til dels riktig at tillit er essensielt for vellykkede interaksjoner, noe mye av litteraturen på fagområdet påstår. En trend i forskning på tolkefeltet er en presisering av tillit sin viktighet. Sjeldent kommer denne presisjonen i kombinasjon med måter tolken kan oppnå eller fortjene tillit på. Herav kommer også forventningen om tillit, muligens hengende igjen fra profesjonens tidlige år. Tolken innehar et stort potensiale for maktutøvelse i sin profesjonsutøvelse, noe som gjør det uforsvarlig med ubetinget tillit. På grunn av tegnspråktolkings natur, og at døve ofte er avhengig av tolk hele livet, er også tolkens innflytelse ekstra prekær.

I nyere tid har flere døve forfattere utfordret denne forventningen om tillit, i tillegg til at mer litteratur har inkludert døves erfaringer og perspektiver. Denne utfordringen kommer for det første av at tillit er et meget abstrakt og komplekst konsept, hvor folk innehar vidt forskjellige oppfatninger om hva begrepet innebærer. For det andre er det ikke naturlig å gi noen full tillit uten at de har fortjent det. Dette underbygges av at døve over tid har utviklet diverse strategier de kan ta i bruk for å evaluere en tolk sin kompetanse. Strategiene er slik at evalueringen kan skje underveis i tolkingen, men også før noe som helst tolking har funnet sted. På bakgrunn av denne evalueringen kan det gjøres beslutninger rundt både tolkens kompetanse, men også hvorvidt døve ønsker å fortsette samarbeidet. Det er ikke fordelaktig å forsake disse metodene og strategiene døve har utviklet for å sikre seg at deres kommunikative formål blir oppnådd. Dersom kriteriene oppfylles, kan dette skape grunnlaget for tillit og et godt samarbeid mellom

tolker og primærdeltakere. Dette står i sterk kontrast til å forvente tillit uforpliktet, noe som er uoverenstemmelig med en stor del av primærdeltakerne i yrket.

Tillit blir enda mer problematisk i forbindelse med tolkens oppgave i å representere døve, som i store deler av deres liv blir kjent for andre gjennom en tredjepart. Tolken har her innflytelse gjennom hvordan de ordlegger seg, som igjen påvirker hvordan andre oppfatter den døve. Med tanke på at døve er nødt til å samarbeide med tolker store deler av livet, vil denne representasjonen finne sted på et bredt spekter av livssituasjoner. Dette vil igjen øke alvorligheten av tolkens innflytelse. Ikke bare kan representasjonen direkte påvirke hvor kompetent en döv profesjonsutøver blir oppfattet, men også hvorvidt de har muligheten til å utføre jobben sin. Tolker vil, med få unntak, aldri inneha den samme faglige spisskompetansen som den de tolker for. Til dels fordi døve har flere karrieremuligheter i dag enn før, men også fordi tolkeutdanningen ikke har fokus på annet enn tolkefaget. Dette resulterer i at tolker ikke alltid er i stand til å overbringe ytringer på en måte som speiler den døves kunnskapsnivå. Av dette kan det komme alvorlige konsekvenser for døve profesjonsutøvers jobbmuligheter. Dersom tolker lar egne kommunikasjonsstiler påvirke tolkingen, kan den døve bli oppfattet drastisk annerledes enn slik de uttrykker seg. Konsekvenser av dette kan være at man ikke oppnår den samme respekten eller har mulighet til å produsere de samme resultatene. Dette kan igjen påvirke hvor verdifull en blir sett på som ansatt, og gjøre både jobb og karriere utsatt. En forventning av tillit vil være urealistisk med tanke på kompleksiteten av tolkesituasjoner, tolkens innflytelse, og risikoen den utgjør for døves liv.

Referanseliste

- Berg-Selingson, S. (2002). "The Impact of Politeness in Witness Testimony: The Influence of the Court Interpreter". I Pöchhacker, F. & Schlesinger, M. (Red.) *The Interpreting Studies Reader* (s. 279-292). Routledge.
- Feyne, S. (2014). *Interpreting Identity: The Impact of Sign Language Interpreters on the Construction of the Situated Identity of Deaf Professionals*. [Thesis, Department of Anthropology, Hunter College]. New York.
- Feyne, S. (2018). Variation in perception of the identity of interpreted Deaf lecturers. I C. Stone & L. Leeson (Red.), *Interpreting and the Politics of Recognition* (s. 119-137). Routledge.
- Halvorsen, R. P. (2020). *Få øye på tegn – Innføring i norsk tegnspråk*. Fagbokforlaget.
- Haualand, H. (2018). En ung profesjon - tolking som offentlig tjeneste. I H. Haualand, E. Raanes, & A.-L. Nilsson (Red.), *Tolking: Språkarbeid og profesjonsutøvelse* (s. 242-259). Gyldendal.
- Haualand, H., Nilsson, A.-L., Raanes, E. (2018). Tolker og tolking – en introduksjon. I H. Haualand, E. Raanes, & A.-L. Nilsson (Red.), *Tolking: Språkarbeid og profesjonsutøvelse* (s. 11-37). Gyldendal.
- Haug, T., Bontempo, K., Leeson, L., Napier, J., Nicodemus, B., Van den Bogaerde, B. & Vermeerbergen, M. (2017). Deaf leaders' strategies for working with signed language interpreters: An examination across seven countries. *Across Languages & Cultures*, 18(1), 107–131.
https://www.researchgate.net/publication/303458290_Deaf_leaders'_strategies_for_working_with_signed_language_interpreters_An_examination_across_seven_countries
- Hale, S. (2004). *The Discourse of Court Interpreting: Discourse Practices of the Law, the Witness and the Interpreter*. John Benjamins.
- Hetherington, A. (2011). A magical profession? Causes and management of occupational stress in the signed language interpreting profession. I L. Leeson, S. Wurm & M. Vermeerbergen (Red.), *Signed language interpreting: preparation, practice and performance* (s. 138-159). St Jerome Publishing.
- Hetherington, A. (2012). Supervision and the interpreting profession: support and accountability through reflective practice. *International Journal of Interpreter Education*, 4(1), 46-57.
<https://tigerprints.clemson.edu/cgi/viewcontent.cgi?article=1145&context=ijie>

- Holcomb, T. K. (2018). Going beyond trust: Protecting my integrity as a Deaf academic. I T. K. Holcomb & D. H. Smith (Red.), *Deaf eyes on interpreting* (s. 162-173). Gallaudet University Press.
- Hoy, W. K. & Tschannen-Moran, M. (1999). Five Faces of Trust: An Empirical Confirmation in Urban Elementary Schools. *Journal of School Leadership*, 9, 184-208.
https://mxtsch.people.wm.edu/Scholarship/JSL_FiveFacesofTrust.pdf
- Hårstad, S., Mæhlum, B. & Van Ommeren, R. (2021). *Blikk for språk. Sosiokulturelle perspektiver på norsk språkvirkelighet*. Cappelen Damm Akademisk.
- Kluuskeri, P. (2019). "Who is My Voice Today?": *Deaf Professionals and Representation*. [Masteroppgave, Humak, Finland]. Humak.
https://www.theseus.fi/bitstream/handle/10024/227858/PaiviKluuskeri_2019.pdf?sequence=3&isAllowed=y
- Kurz, K. B. & Hill, J. C. (2018). The heart of interpreting from deaf perspectives. I T. K. Holcomb & D. H. Smith (Red.), *Deaf eyes on interpreting* (s. 58-76). Gallaudet University Press.
- Llewellyn-Jones, P. & Lee, R. (2013). Getting to the Core of Role: Defining Interpreters' Role-Space. *International Journal of Interpreter Education* 5(2), 54-72.
<https://tigerprints.clemson.edu/cgi/viewcontent.cgi?article=1117&context=ijie>
- Morgan, E. F. (2008). Interpreters, Conversational Style, and Gender at Work. I P. C. Hauser, K. L. Finch & A. B. Hauser (Red.), *Deaf Professionals and Designated Interpreters: A New Paradigm* (s. 66-80). Gallaudet University Press.
- Napier, J. (2011). "It's not what they say but the way they say it". A content analysis of interpreter and consumer perceptions towards signed language interpreting in Australia. *International Journal of the Sociology of Language*, 207, 59-87.
<https://doi.org/10.1515/ijsl.2011.003>
- Napier, J., McKee, R. & Goswell, D. (2018). *Sign Language Interpreting. Theory and Practice*. (3. utg.). The Federation Press.
- Napier, J., Skinner, R., Young, A. & Oram, R. (2020). Mediating identities: Sign language interpreter perceptions on trust and representation. *Journal of Applied Linguistics and Professional Practice*, 14(1), 75-95. <https://doi.org/10.1558/jalpp.36014>
- O'Brien, D., Hodge, G., Gulamani, S., Rowley, K., Adam, R., Emery, S. & Walker, J. (2023). Deaf professionals' perceptions of 'trust' in relationships with signed language interpreters. *Translation & Interpreting*, 15(2), 25-42.
<https://doi.org/10.12807/ti.115202.2023.a02>

- Skaaden, H. (2018). Profesjonsetikk, skjønn og tillit i tolking. I H. Haualand, A.-L. Nilsson, & E. Raanes (Red.), *Tolking - språkarbeid og profesjonsutøvelse* (s. 279-301). Gyldendal.
- Urdal, G. (2015). Tillit og kvalitet. *FLEKS - Scandinavian journal of intercultural theory and practice*, 2(1). <https://doi.org/10.7577/fleks.1294>
- Young, A., Oram, R., Napier, J. (2019). Hearing people perceiving deaf people through sign language interpreters at work: on the loss of self through interpreted communication. *Journal of applied communication research*, 47(1), 90-110. <https://doi.org/10.1080/00909882.2019.1574018>

